

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO NR. IX-966 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 35 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Medžiojamųjų gyvūnų, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, nuosekliai didėjanti populiacija yra tik stumbrų, kuriems pagal ekologinius dėsningumus reikalingi mitybiniai plotai ir viršijus aplinkos talpą gyvūnai traukiasi iš esamų mitybinių plotų, todėl neišvengiamai daugės ir žalų atvejų.

Stumbrų populiacija šalyje nuosekliai didėja – nuo 182 individų 2016 metais iki 2023 metų pabaigos populiacija išaugo iki 308 individų. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje laisvėje gyvenančių stumbrų populiacijai viršijus 200 individų arba atskirose savivaldybėse viršijus nurodytus didžiausius bandos dydžius, populiacijos gausa reguliuojama taip, kaip numatyta Stumbro (*Bison bonasus* L.) apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. D1-675 „Dėl Stumbro (*Bison bonasus* L.) apsaugos plano patvirtinimo“ (toliau – Planas).

Stumbrai gyvena bandomis, o jų susitelkimai tam tikrose teritorijose priklauso nuo tinkamos mitybinės bazės ir sėjamų žemės ūkio kultūrų sėjomainos. Gyvūnų bandos dydis priklauso nuo sezoniškumo, šaltuoju metų laikų susibūrimai siekia 120 individų, šiltuoju metų laiku laikosi mažesnėmis 15–30 individų grupėmis, tik nuo bandos atsiskyre pavieniai patinai gali sudaryti 2–5 individų grupes. Dėl nuolatinio stumbrų vaikymo nuo žemės ūkio pasėlių Kėdainių teritorijoje stumbrai persikelia per „Via Baltica“ magistralę ir nuklįsta į Kauno bei Jonavos rajonus. Pažymėtina, kad Plane Kėdainių rajono savivaldybėje laisvų stumbrų banda turėtų sudaryti 90–100 stumbrų, tačiau 2023 metų stebėsenos duomenimis, Kėdainių rajono savivaldybės teritorijoje buvo 207 individai.

Pažymėtina, kad stumbrų populiacija didėja, jie yra vaikomi ir bandomis patenka vis į naujas teritorijas, kur yra taikomos skirtingos žemės ūkio veiklos, šiuo pakeitimu numatoma papildyti žemės ūkio šakų, kurioms padaryta žala būtų atlyginama, sąrašą. Sąrašas papildomas įtraukiant daržoves, daugiamečius sodinius ir bitynus.

Atsižvelgiant į tai, kad rudųjų lokių užklįsta į Lietuvos teritoriją, bei į tai, kad lūšių populiacija yra stabili arba didėjanti, siūloma įtraukti į atlygintinos žalos atvejus, kai žalą ūkiniam gyvūnams padarė rudieji lokiai ar lūšys. Pagal Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos 2018–2024 m. duomenis, buvo fiksuoti 69 rudųjų lokių stebėjimų atvejai, vidutiniškai apie 10 rudųjų lokių stebėjimų per metus. Pažymėtina, kad tai yra rūšies stebėjimų kiekis ir negali būti traktuojamas kaip rudųjų lokių individų kiekis Lietuvoje. Nuo stebėjimų pradžios – 2018 metais buvo fiksuoti 3 rudųjų lokių stebėjimų atvejai, 2022 m. 16 atvejų, 2023 ir 2024 m. užfiksuotų rudųjų lokių kiekis Lietuvoje mažėjo, buvo fiksuota po 9 rudųjų lokių stebėjimus.

Dydžiai ir faktai apie padarytą žalą daržovėms, daugiamečiams sodiniams ir bitynams, taip pat apie rudųjų lokių ar lūšių padarytą žalą nepateikiami, nes pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, padaryta žala daugiamečiams sodiniams ir bitynams bei rudųjų lokių ir lūšių padaryta žala neregistruojama ir nevertinama.

Atsižvelgiant į tai, parengti Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo ir Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymų projektai. Projektais siūloma laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų, medžiojamųjų gyvūnų, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, padarytą žalą daržovėms, daugiamečiams sodiniams ir bitynams atlyginti iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos (toliau – AARP) lėšų.

Atlikti techninio pobūdžio keitimai Medžioklės įstatymo 18 straipsnyje ir Laukinės gyvūnijos 35 straipsnyje, neapibrėžta sąvoka „hidrotechniniai įrenginiai“ pakeista sąvoka „hidrotechniniai statiniai“.

Aplinkos ministerija papildė Medžioklės įstatymo projektą pakeitimais, kuriais siekiama supaprastinti žalos atlyginimo procesus, siūloma įtvirtinti, kad pirmiausia žalą patyręs asmuo su už žalos atlyginimą atsakingu asmeniu galėtų susitarti tiesiogiai, o tik nepavykus susitarti būtų kviečiama savivaldybės komisija.

Medžioklės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir Laukinės gyvūnijos įstatymo 35 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas buvo svarstytas Medžioklės tvarkymo konsultacinės tarybos posėdyje, kuris vyko 2024 m. liepos 25 d.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai – Lietuvos Respublikos Seimo nariai:

Kazys Starkevičius (el. p.: kazys.starkevicius@lrs.lt, tel. +370 698 42182);

Jonas Gudauskas (el. p.: jonas.gudauskas@lrs.lt, tel. +370 698 42137);

Juozas Baublys (el. p.: juozas.baublys@lrs.lt, tel. +370 668 42673).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai?

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos daržovėms, daugiamečiams sodiniams ir bitynams, padarytos žalos žemės ūkio pasėliams atlyginimas savininkams, valdytojams ir naudotojams, kai žalą padarė medžiojamieji gyvūnai, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, nėra numatytas.

Nėra numatyta sąlyga, kad medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala atlyginama tik tuo atveju, jeigu ūkiniam gyvūnams apsaugoti buvo taikytos apsaugojimo nuo medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos priemonės.

Nėra numatytos galimybės žalos atveju susitarti medžioklės plotų naudotojui ir žalą patyrusiam asmeniui.

Šiuo metu Medžioklės įstatyme ir Laukinės gyvūnijos įstatyme vartojama neapibrėžta sąvoka „hidrotechnikos įrenginiai“ keičiama į sąvoką „hidrotechnikos statiniai“, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos vandens įstatyme.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama?

Į Medžioklės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo projektą įtraukta nuostata, kuria numatomas laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos daržovėms, daugiamečiams sodiniams ir bitynams atlyginimas savininkams, valdytojams ir naudotojams, kai žalą padarė medžiojamieji gyvūnai, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad ši žala būtų atlyginama Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšomis.

Išplečiama Medžioklės įstatymo nuostata dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimo, padaryta žala bus atlyginama, jeigu daržovių, daugiamečių sodinių, bitynų, ūkinių gyvūnų savininkas vykdo apsaugojimo nuo medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos priemones. Šiuo pakeitimu bus užtikrinama, kad žalos atlyginimo galės tikėtis tik tie asmenys, kurie taikė apsaugos priemones savo turto apsaugai, t. y. daugiamečiams sodiniams, bitynams bei ūkiniams gyvūnams.

Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimas numato 35 straipsnio pakeitimą, kuris susijęs su Medžioklės įstatymo pakeitimo projektu numatomų praplėsti žemės ūkio šakų, kurioms laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, padaryta žala būtų atlyginama savininkams, valdytojams ir naudotojams, sąrašu.

Abiejų įstatymų projektais numatoma pakeisti neapibrėžtą sąvoką „hidrotechnikos įrenginiai“, kuri vartojama Medžioklės įstatymo 18 straipsnyje ir Laukinės gyvūnijos įstatymo 35 straipsnyje. Lietuvos Respublikos vandens įstatyme apibrėžta sąvoka „hidrotechniniai statiniai“. Šių sąvokų suvienodinimas įstatymuose leis išvengti dviprasmybių bei skirtingų sąvokų ir žodžių junginių interpretavimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta?

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai?

Įstatymų projektų priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai?

Įstatymų projektų priėmimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Priėmus įstatymų projektus, verslo sąlygos pagerės, nes daržovių, daugiamečių sodinių, bitynų ir ūkinių gyvūnų savininkai, valdytojai ir naudotojai galės tikėtis žalos, padarytos laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, atlyginimo.

Nuostata dėl turto apsaugos priemonių taikymo ir žalos atlyginimo sąsajos paskatins savininkus aktyviai rūpintis savo turto apsauga bei užtikrins tikslingą valstybės lėšų panaudojimą atlyginant medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą.

Sąvokų suvienodinimas įstatymuose leis išvengti dviprasmybių bei skirtingų sąvokų ir žodžių junginių interpretavimo.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą: kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios?

Priėmus įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka?

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus?

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti?

Priėmus įstatymų projektus, reikės keisti Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams, ūkiniams gyvūnams ir miškui apskaičiavimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 486/359 „Dėl Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams, ūkiniams gyvūnams ir miškui apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)?

Įvertinti ir numatyti lėšų poreikį įstatymų projektams įgyvendinti kiekvieniems konkrečioms metams šiuo metu nėra galimybės, nes pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, padaryta žala daugiamečiams sodiniams ir bitynams bei rudųjų lokių ir lūšių padaryta žala neregistruojama ir nevertinama.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėbuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis.

„Žala“, „daugiamečiai sodiniai“, „bitynai“, „daržovės“, „rudasis lokys“, „lūšis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia Seimo nariai:

Kazys Starkevičius,

Jonas Gudauskas,

Juozas Baublys